

Enhed
Familier

Sagsbehandler
Merethe Johansen

Sagsnr.
2016 - 4276

Doknr.
360425

Dato
31-05-2016

Notat om forældremyndighed, samvær og tilbud om konfliktløsning i et historisk perspektiv

Notatet beskriver i overordnede træk udviklingen i reglerne om og kompetencen i forhold til forældremyndighed og samvær og udviklingen i konfliktløsningstilbud i Statsforvaltningen.

1. Forældremyndighed og samvær

1985:

Muligheden for ugifte forældre og for gifte forældre til ved separation og skilsmisse at aftale fælles forældremyndighed blev indført i 1985. Før 1985 var det således ikke muligt for ugifte forældre at aftale fælles forældremyndighed eller for forældre at fortsætte med den fælles forældremyndighed ved separation og skilsmisse.

1995:

Indtil 1995 kunne der ikke fastsættes samvær med barnet efter en samlivsophævelse, hvis forældrene havde fælles forældremyndighed. Dette betød, at hvis forældre efter en skilsmisse ikke selv kunne blive enige om samværet måtte den forælder, der ønskede samvær med barnet først søge den fælles forældremyndighed ophævet. Ved en lovændring i 1995 blev det muligt at få en afgørelse om samvær, selvom forældrene havde fælles forældremyndighed.

2002:

Fra 2002 kunne forældre fortsætte med at have fælles forældremyndighed efter en separation og skilsmisse, medmindre de ønskede den fælles forældremyndighed ophævet. Og ligeledes i 2002 blev det muligt for ugifte forældre – som gifte forældre – automatisk at få fælles forældremyndighed samtidig med at faderskabet til deres barn blev registreret.

2007 – Den familieretlige strukturreform:

Med den familieretlige strukturreform fra 2007 blev fokus på forligsmæssige og samlede løsninger skærpet, og rollefordelingen mellem myndighederne ændret. Reformen indebærer således en samling af det familieretlige område, sådan at alle sager om forældremyndighed nu skal starte i den samme myndighed, Statsforvaltningen, i modsætning til tidligere, hvor sager om forældremyndighed kunne anlægges direkte ved domstolene.

Reformen indebærer også, at domstolene i årene 2007-2012 i forbindelse med sager om forældremyndighed kunne træffe afgørelse om samvær, hvis en af forældrene anmodede om det.

2007 – Forældreansvarsloven:

Den nuværende forældreansvarslov er også fra 2007. Et af lovens hovedprincipper er, at et barn har ret til to forældre. Dette grundlæggende princip indebærer, at forældrene – uanset at de ikke lever sammen – skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg for barnet, dels ved at samarbejde omkring væsentlige beslutninger om barnet og om barnets samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos.

Loven indebar en ny tilgang til begrebet forældremyndighed. Efter loven er det således muligt at dømme forældre med fælles forældremyndighed til at fortsætte denne, selvom den ene af forældrene ikke ønsker det, og bestemme at der skal være fælles forældremyndighed i tilfælde, hvor den ene forælder har forældremyndigheden alene. Den ændrede tilgang indebærer, at det ikke kræves, at forældrene er enige om samtlige spørgsmål vedrørende barnet. Det centrale er, at forældrene kan håndtere deres eventuelle uenigheder på en sådan måde, at det ikke går ud over barnet.

Med loven indførtes også adgang til, at domstolene kan afgøre, hvor barnet skal bo. Tidligere hørte spørgsmålet om barnets bopæl under den fælles forældremyndighed og det blev antaget, at det ofte var sagens egentlige kerne, når forældre anmodede om at få den fælles forældremyndighed bragt til ophør. Formålet med at give retten adgang til at træffe en afgørelse om barnets bopæl var, at minimere forældrenes konflikt og give forældrene bedre mulighed for at fortsætte med at praktisere et retligt fællesskab omkring barnet.

For så vidt angår samvær er lovens udgangspunkt barnets ret til samvær – og ikke som i den tidligere lovgivning forældrenes. Samtidig fremhæves det, at begge forældre har et ansvar for, at barnets samvær med den anden forælder virkeliggøres.

2012 – Evaluering af loven:

I 2011 gennemførtes en omfattende og grundig evaluering af forældreansvarsloven. På baggrund af evalueringen blev loven ændret i 2012. Det overordnede formål med lovændringen var at styrke fokus på barnets bedste samt at styrke rammerne for løsning af uenighed om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær i familier, hvor forældrene ikke lever sammen. Overordnet set understreger ændringen forældreansvarslovens grundprincip om forældrenes fælles ansvar for barnet.

Centrale elementer i lovændringen er bl.a.:

- En tydeliggørelse af, at det afhænger af en konkret vurdering, hvilken samværsordning, der er bedst for barnet.
- Med lovændringen sikres det, at der i forbindelse med vurderingen af, om en fælles forældremyndighed skal ophæves, træffes afgørelser, som er til barnets bedste, og det understreges således yderligere at der skal være et potentiale for forældresamarbejde, hvis forældrene fortsat skal have fælles forældremyndighed.
- For at minimere konfliktfeltet mellem forældrene blev det med lovændringen betonet af forældrene har et fælles ansvar for, at barnet har samvær, og for transporten af barnet i forbindelse med samvær.
- Kompetencen i forhold til at træffe afgørelse i samværsager blev ændret, sådan at disse sager, som før vedtagelsen af strukturreformen, igen bliver behandlet i Statsforvaltningen. Indbringes en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl for retten, kan retten således ikke længere træffe afgørelse om spørgsmålet om samvær og anden kontakt.

2015:

I 2015 indgik alle Folketingets partier aftale om den såkaldte "chikane-pakke" med en række initiativer til imødegåelse af samarbejdschikane, og loven blev efterfølgende ændret (lovændringen trådte i kraft den 1. oktober 2015).

Formålet med lovændringen er at fremme begge forældres aktive og loyale medvirken til en samværs sags behandling og sikre, at barnets kontakt med den ene forælder ikke afbrydes uden, at der er en væsentlig grund hertil, og at afbrydelsen er til barnets bedste.

Ændringerne omfatter bl.a.:

- Mødepligt i Statsforvaltningen.
- Afgørelse om kontaktbevarende samvær mindst 3 uger efter modtagelse af en ansøgning om samvær/forældremyndighed, hvis der ikke er kontakt mellem barn og forælder.
- Automatisk erstatningssamvær hvis et samvær ikke gennemføres.
- Tilbud om udkørende børnesagkyndig rådgivning med forældrene hver for sig i deres eget hjem i de tilfælde, hvor en sag i fogedretten står overfor en udkørende fogedforretning, dvs. hvor sidste mulighed for at gennemføre samvær eller hente barnet tilbage efter et samvær er tvangsmæssig afhentning af barnet).

2. Konfliktløsning i Statsforvaltningen

Udviklingen frem mod vedtagelsen af forældreansvarsloven i 2007 var kendetegnet ved et fokus på at hjælpe forældre til selv at finde løsninger på deres eventuelle problemer frem for at anmode myndighederne om at træffe afgørelse om uenigheden. Konfliktløsningstilbuddene er således gennem årene udvidet betragteligt.

1986:

Ordnningen med **børnesagkyndig rådgivning** blev indført i 1986. Formålet med børnesagkyndig rådgivning er at hjælpe forældrene til at løse eventuelle problemer om forældremyndighed, bopæl og samvær på den måde, der er bedst for barnet. Børnesagkyndig rådgivning er ikke et tilbud om behandling eller terapi. Rådgivningen kan have forskelligt indhold, alt efter hvad det enkelte forældrepar har brug for.

1995:

Med lov om forældremyndighed og samvær fra 1995 fik rådgivning af familierne en mere central plads ved, at ordningen blev skrevet ind i selve loven.

2001-

På baggrund af en midlertidig bevilling fra satspuljen, kunne statsamtterne (nuværende Statsforvaltningen) i årene 2001-2007 tilbyde forældrene **konfliktmægling**. Med den familieretlige strukturreform fra 2007 blev ordningen gjort permanent.

Konfliktmægling – også kaldet mediation – gives til forældre, der ikke lever sammen og som er uenige om samvær, forældremyndighed eller andre spørgsmål om deres børn. Mæglingen er en metode til at hjælpe parterne til gennem forhandling at finde en løsning, de begge kan acceptere.

2015-2018

Med aftalen for satspuljen for 2015 blev der afsat i alt 48,8 mio. kr. til et forsøgsprojekt i Statsforvaltningen i perioden 2015-2018: "Konfliktløsning som forebyggelse – Når forældre skilles."

Det overordnede formål med forsøgsprojektet er at begrænse belastningen af børn i en skilsmisse/samlivsophævelse ved gennem egentlig intervention (terapeutisk indgriben) at styrke forældrenes evne til samarbejde og konflikthåndtering efter et samlivsbrud.

Alle forældre, som første gang henvender sig til Statsforvaltningens afdelingskontorer i Odense og Aabenraa, bliver tilbudt at deltage i et forældresamarbejds kursus og samtaleforløb af op til 3 timer. Forældre, for hvem deltagelse i et kursusforløb ikke vurderes hensigtsmæssigt tilbydes i stedet et individuelt samtaleforløb af op til 6 timer. Der vil typisk være tale om forældre med et meget højt konfliktniveau, eller hvor helt særlige omstændigheder gør sig gældende.

Den faglige tilrettelæggelse, udvikling, vedligeholdelse (supervision) og løbende evaluering af forsøgsprojektet forestås af et konsortium bestående af Center for Familieudvikling og SFI.

Projektet har – udover at skabe konkrete resultater – også som målsætning at generere den nødvendige viden, som bl.a. vil kunne danne afsæt for fremtidige overvejelser om systemets møde med brudte familier. Evaluering udgør derfor en væsentlig del af projektet. Med evalueringen af projektet (delvist i 2016 og endeligt i 2018) vil der foreligge egentlige, målbare og sammenlignelige resultater af en ny metode i mødet med skilsmisseramte forældre.